

PRZEGŁAD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok V.

Warszawa, sobota 28 czerwca 1930 r.

Nr. 145

TREŚĆ: Sprawy polskie: Sytuacja polityczna w Polsce. — Zagadnienia ogólne: Exposé min. Curtiusa. — Francja a Włochy. — Mocarstwa a Z. S. R. R. — Sytuacja polityczna na Litwie. — Stany Zjedn. A. P. — Sytuacja polityczna w Hiszpanji. — Notatki i informacje: Różne. — Artykuły nieuwzględnione.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Lietuvos Žinios 26.VI. p. n. „Polska zmienia swą politykę wewnętrzną?” zamieszcza korespondencję z Warszawy. Koresp. na wstępie zaznacza, że umieszczenie w prasie litewskiej listu z Warszawy, jest wydarzeniem niebywałem, dotychczas niespotykane. Autor korespondencji („Stary Warszawianin”) usiłuje wytłumaczyć niezrozumiały dla opinii litewskiej fakt, iż marsz. Piłsudski nie rozwiązuje sejmu. Marsz. Piłsudski — wg. koresp. — doskonale zdaje sobie sprawę, że rozpędzenie sejmu byłoby dla niego rzeczą nader łatwą wobec posiadanego przez Marszałka autorytetu w wojsku, nie czyni jednak tego, gdyż rozumie, że Polska bez sejmu nie ma przed sobą przyszłości. Propagowanie przez marsz. Piłsudskiego polityki porozumienia z mniejszościami, przypisać należy — zdaniem koresp. — temu, że marsz. Piłsudskiemu i w danym wypadku chodzi o przyszłość Polski, dla której koniecznością jest znalezienie modus vivendi ze swemi licznymi mniejszościami narodowymi. To też mężowie stanu Polski usiłują obecnie porozumieć się z mniejszościami — ukraińską i białoruską. Koresp. zapowiada nowy artykuł, w którym ma omówić posiadające ważne znaczenie rokowania rządu polskiego z Ukraińcami i Białorusinami.

Lietuvos Aidas 26.VI. w art. wst. p. n. „Piłsudski i sejm” podkreśla, że zamknięcie „jeszcze nieotwartych” sesyj sejmu i senatu polskiego, jak i wogóle cała gra marsz. Piłsudskiego z parlamentem dowodzi dobitnie, że „piłsudczycy” znaleźli się na rozdrożu. z jednej strony — obawiają się ogłoszenia rozwiązania sejmu i przystąpienia do nowych wyborów, a to z powodu pewnej swej przegranej, z drugiej zaś strony nie mogą oni odważyć się na proklamowanie jawnej dyktatury, a to wobec porozumienia się i wzrostu znaczenia stronnictw opozycyjnych, na niekorzyść stronnictwa współpracy z rządem. „Wszelako — zauważa dziennik — marsz. Piłsudski posiada w swem ręku jeszcze jeden atut, a mianowicie — wciąż jeszcze mu oddaną armję. Przy pomocy armji, nawet w

razie ostatecznej przegranej, Piłsudski może przez długi jeszcze czas rządzić krajem bez odwoływania się do sejmu”. Najlepiej — zdaniem dziennika — dałoby się naprawić sytuację wewnętrzną w Polsce przez odciągnięcie uwagi opinii publicznej na sprawy zewnętrzne. Temu też należy przypisać szerzenie się w Polsce pogłosek o możliwości wybuchu wojny z Rosją sowiecką. „Wszelako — pisze dziennik — jeśli Piłsudski obawiał się użyć ostrych środków przeciwko opozycji, to trudno wierzyć w to, by mógł on zażytkować tak wielką sprawę, jak wojnę z Rosją sowiecką.”

Berliner Tageblatt 26.VI. w koresp. z Warszawy p. t. „Piłsudski między Francją a Włochami” przypomina sytuację zewnętrzną Polski przed dwoma laty, kiedy po konferencji królewieckiej min. Zaleski udał się do Rzymu i zawiózł Mussoliniemu wysokie polskie odznaczenie. Było to wkrótce po zaostreniu się konfliktu polsko litewskiego, a co do Włoch — konfliktu o Albanję. Wizyty Grandiego w Warszawie, stosunków z Węgrami i t. p. autor jednak nie uważa za wymierzone przeciwko Francji, lub przeciwko Małej Entencie; w stosunku do tej ostatniej Polska nie dowierza tylko Czechosłowacji od czasu wykorzystania przez nią wojny polsko - rosyjskiej w 1919 r. dla napadnięcia na polskie ziemie

Koresp. przypomina, iż jeszcze Woldemaras oświadczył autorowi, iż Francja posiada dosyć środków, aby w chwili decydującej wpłynąć na postawę Polski. Autor uważa, iż opinia ta jest ściśłą.

Autor dalej podnosi, że Polska nie posiada swobody ruchów, ponieważ jest biedna, gnębią ją protestowane weksle. Ameryka zaś nie chce ryzykować pieniędzmi dla kraju, który przeżywa wielki kryzys gospodarczy, a znajduje się w obliczu kryzysu wewnętrznego - politycznego.

L'Ere Nouvelle 23.VI. zamieszcza streszczenie artykułu „Ekspresu Porannego”, zawierającego odpowiedź na zarzuty, postawione przez senat gdański w nocy do Ligi Narodów w sprawie konkurencji Gdyni.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

EXPOSE MIN. CURTIUSA.

W uzupełnieniu wiadomości, podanych przez prasę polską o ustosunkowaniu się prasy francuskiej do przemówienia Curtiusa, podajemy następujące głosy.

Le Quotidien 26.VI. zamieszcza streszczenie przemówienia, podkreślając w zakończeniu, iż minister ostro odparł zarzuty, podnoszone przez prasę zagraniczną, jakoby incydenty na granicy polskiej wywoływane były przez rząd niemiecki.

L'Echo de Paris 27.VI. uważa, iż program polityki zagranicznej, przedstawiony przez Curtiusa, jest chwiejny i niezdecydowany.

Le Matin 27.VI., podając streszczenie przemówienia, podkreśla z naciskiem, iż niemiecki minister politycznie ustosunkował się do inicjatywy Brianda.

Le Journal 26.VI. nazywa przemówienie Curtiusa wybitnym wystąpieniem politycznym.

L'Ere Nouvelle 26.VI. podkreśla, iż program polityki zagranicznej Niemiec został przez Curtiusa przedstawiony jako kontynuacja polityki Stresemanna.

Der Tag 27.VI. w art. wst. krytykuje niemiecką politykę zagraniczną i zarzuca Curtiusowi, że nie posiada świadomości w działaniu i jeżeli nie będzie uwzględnił „konieczności aktualnej polityki, a będzie działał tylko na podstawie materiałów archiwalnych, to straci bardzo wielkie szanse”.

Deutsche Tageszeitung 25.VI. w art. wst. omawia działalność ministerstwa spr. zagran. Rzeszy w związku z debatą parlamentarną nad jego budżetem i zarzuca w dziedzinie wydatków rozrzutność. Dziennik zwraca uwagę na powagę położenia międzynarodowego w związku z projektem Brianda i podkreśla, że położenie to daje obecnie Niemcom nowe możliwości, których wykorzystania należy żądać z całym naciskiem.

FRANCJA A WŁOCHY.

Il Giornale d'Italia 24.VI. w art. wst. zarzuca Francji, że zbroi się w szybkim tempie pomimo, że Niemcy są rozbrojone a Włochy gwarantują wraz z Anglią bezpieczeństwo Francji. Ponadto wyjaśnienia Tardieu o budżecie wojskowym są dla samych Francuzów niejasne, gdyż określenie potrzeby uzupełnienia broni i amunicji zużytych w walkach w Syrii i Maroku nasuwa przypuszczenie, iż koszty tych walk były widocznie dotychczas zatajane. Dziennik jednak wyjaśnia te wydatki w inny sposób, a mianowicie zbrojeniem państw Małej Ententy, a zwłaszcza Jugosławji, stwierdzając, że 1) bezpośrednio po wojnie Jugosławja nie miała środków na uzbrojenie ani części swego dzisiejszego wojska, 2) dziś ma 18 dywizyj piechoty, a według oświadczenia min. wojny Hadżica może uzbroić 1,200,000 żołnierzy, 3) prócz

zbrojeń rozwinęła Jugosławja w ostatnich latach wielką sieć budowli wojskowych i strategicznych linii kolejowych, 4) od zawieszenia broni do dzisiaj ma Jugosławja ciągle niedobory w budżecie, więc nie może pokrywać sama tych wydatków, 5) przywóz broni do Jugosławji odbywa się z Francji, co już przedtem prasa włoska donosiła, 6) zbrojenie Jugosławji przez Francję ma na celu politykę zaborczą wobec Włoch, gdyż wszyscy inni sąsiedzi Jugosławji są znacznie słabsi od niej, więc przeciw nim nie ma potrzeby zbrojenia się.

Prasa francuska 27.VI. zamieszcza streszczenie artykułu, opublikowanego przez Arnaldo Mussoliniego w „Popolo d'Italia”, w którym autor zaznacza, iż groźne mowy włoskiego szefa rządu wywołane były zbrojeniami francuskimi.

L'Echo de Paris 27.VI. omawiając exposé Brianda na komisji spraw zagranicznych senatu, twierdzi, iż przemówienie dowodnie wykazuje dobrą wolę Francji w rokowaniach z Włochami.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Izwiestja, Prawda, Krasnaja Zwiezda i inne dzienniki sowieckie z 25.VI. ponownie zarzucają Polsce nie szczerość w stosunku do ZSRR. Powołując się na „Gazetę Warszawską”, „A.B.C.”, oraz organ Bundu „Volksztg”, „Izwiestja” zaznaczają, że nawet prasa polska nie wierzy w szczerość polityki polskiej i że ostatni artykuł „Gazety Polskiej” bynajmniej nie zaspokoił opinii publicznej co do rzekomych rokowań rządu polskiego z emigracją ukraińską. Pismo zamieszcza obszernie doniesienie koresp. warszawskiego Bratina o zwolnieniu z więzienia przywódców hromady białoruskiej, zaznaczając przy tem, że jest to dowodem, że rząd polski nie ogranicza się do porozumienia z Ukraińcami, lecz dąży do zawarcia analogicznego porozumienia z Białorusinami.

Komunist 22.VI. w art. wst. twierdzi, że zarówno w północnej Finlandji, jak i w południowej Rumunji nastąpił decydujący zwrot polityczny w kierunku całkowitego zwycięstwa faszyzmu. W swoim pierwszym przemówieniu nowy król wyraźnie określił program powiększenia zbrojeń Rumunji, które według „Komunisty” skierowane są przeciwko ZSRR.

Omawiając wypadki w Finlandji, pismo zaznacza, że cel faszystów finlandzkich pokrywa się całkowicie z celem faszystów rumuńskich. Nie ulega żadnej wątpliwości, że faszyci Finlandji dążą do steroryzowania ruchu robotniczego, aby w ten sposób przygotować grunt do udziału Finlandji w wojnie przeciwko ZSRR. Ożywienie działalności faszystów w Finlandji, pismo wiąże z wzmocnieniem prądu przeciwsowieckiego w Szwecji. „Komunist” kończy oświadczeniem, że robotnicy i włościanie związku sowieckiego mają dostatecznie dużo podstaw do wzmocnienia czynności i będą pilnie śledzić wypadki polityczne w Finlandji i Rumunji z taką samą czujnością, z jaką odnoszą się do rozwoju wypadków w Polsce.

The Daily Telegraph 26.VI. Koresp. z Berlina donosi, że wg. depeszy Telegraphen Union z Kowna, Komintern wydał rozporządzenie wszystkim partjom komunistycznym, a szczególnie w Niemczech, by urządziły demonstracje uliczne w dniu 1 sierpnia. Celem tych demonstracji jest złożenie dowodu, że proletariąt gotów jest do wojny domowej. Specjalne instrukcje wydane partjom komunistycznym w Niemczech tłumaczą się tem, że Komintern wierzy, iż obecna sytuacja ekonomiczna Rzeszy sprzyja rozwojowi ruchu komunistycznego.

The New York Herald 25.VI. Koresp. z Waszyngtonu donosi, że wg. raportów departamentu handlu węgiel rosyjski konkuruje z powodzeniem z węglem amerykańskim nie tylko na rynku amerykańskim, lecz i kanadyjskim.

The Daily Herald 26.VI. Koresp. z Moskwy donosi, że w skład delegacji sowieckiej, która ma udać się do Londynu celem wzięcia udziału w rokowaniach w sprawie pretensyj i kontr-pretensyj w związku z rewolucją październikową w Rosji, wchodzi: Sokolnikow, Preobrażenski, Chlenow i Gurewicz. Skład delegacji angielskiej ma być ustalony w ciągu najbliższych dni.

The Morning Post 26.VI. donosi, że od czasu, jak partja komunistyczna otrzymała nowe instrukcje od Komitetu Centralnego, daje się zauważyć silne osłabienie akcji antyreligijnej. Dotychczasowa polityka sowiecka względem religii uległa zmianie w zasadniczych punktach, a mianowicie:

1) Kościoły i inne miejsca modlitwy wolne są od konfiskat.

2) Zapewniona zostaje swoboda kultów religijnych i ruch antyreligijny nie będzie miał poparcia ze strony czynników rządowych.

3) Klerowi zostają przywrócone prawa obywatelskie.

Rul 25.VI. podaje, iż delegacja niemiecka w mieszanej komisji porozumiewawczej dla rokowań z ZSRR wraca z Moskwy do Berlina w celu złożenia rządowi Rzeszy sprawozdania z przebiegu dotychczasowych rokowań.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Lietuvos Aidas 25.VI. w notatce p. n. „Niewyraźna historia protestu Polaków litewskich”, nawiązując do znanego protestu organizacji polskich na Litwie przeciwko pogromowi polskiemu w Kownie, podkreśla, że aczkolwiek nie jest w zasadzie przeciwny protestowi, nie może jednak nie zwrócić uwagi na to, że „większość podpisów organizacji polskich pod protestem została sfałszowana”. Dziennik dowodzi, że niektóre organizacje polskie, których podniew widnieją pod protestem, nie tylko protestu nie podpisywały same, ale też nikogo do tego nie upoważniały.

Lietuvos Žinios 25.VI. w art. wst., nawiązującym do anarchii, panującej w życiu wewnętrznym Litwy, podkreśla, że historia już nie raz dowiodła, iż rządy, złożone z rozmaitego rodzaju awanturzystów, nigdy

nie były w stanie wypełnić swych przyrzeczeń. „Dla kraju, który znalazł się w położeniu katastrofalnym, jedynym wyjściem jest ponowne wejście na drogę, opartą o prawo i sprawiedliwość”.

Lietuvos Žinios 25.VI. omawia niski poziom ogólny inteligencji litewskiej, podkreślając jej niechęć do pracy kulturalnej wśród ludu i całkowite zasklepienie się w sobie. Włościanie litewscy, którzy widzą, że inteligencja litewska spędza czas jedynie na pijatyce i przy grze w karty, i którzy pozatem spotykają się na każdym kroku z wyzyskiem ze strony inteligencji, żywią do tej ostatniej nieukrywaną nienawiść.

STANY ZJEDN. A. P.

The Manchester Guardian 23.VI. pisze w art. wst., iż wybór „mokrego” senatora republikańskiego Dwight Morrow w stanie New Jersey, wywołał duże poruszenie w całych Stanach Zjednoczonych. Poruszenie to jest tem większe, że o senatorze Morrow mówi się jako o ewentualnym następcy Hoovera. Sen. Morrow zjawił się w momencie, gdy Hooverowi stawiane są zarzuty, iż nie potrafił zażegnać kryzysu giełdowego w New Yorku, że podpisał nową taryfę celną oraz że nie potrafił zapewnić krajowi takiego dobrobytu, jaki panował za rządów Coolidge’a. Zdaniem autora sytuacja w handlu będzie się stale pogarszała aż do jesieni i opinia publiczna będzie oskarżała o to Hoovera.

The Chicago Daily Tribune 26.VI. Koresp. z Waszyngtonu donosi, że wg. informacji, pochodzących z Białego Domu, prez. Hoover zamierza zwołać specjalną sesję senatu celem ratyfikowania paktu londyńskiego.

The Chicago Daily Tribune 25.VI. Koresp. z Chicago zaprzecza pogłoskom, jakie ukazały się o rezygnacji Ch. Dawes’a ze stanowiska ambasadora Stanów Zjednoczonych w Londynie.

SYTUACJA POLITYCZNA W HISPANII.

La Nacion 23.VI. ostrzega społeczeństwo hiszpańskie przed dążeniami S. Alby, uważając je za szkodliwe dla kraju. Organizuje on bowiem ruch republikański, chcąc się tem podobać stronnictwom lewicy, a nie zdaje sobie sprawy z tego, że dojście do republiki pociągnie za sobą zmianę w wychowaniu, w stosunku narodu do kościoła, w układzie społecznym i innych dziedzinach, tak od wieków zespolonych z monarchiczną formą rządu.

ABC 18.VI. zamieszcza art. przewodcy hiszpańskiego stronnictwa liberalno - zachowawczego G. Bugallala o obecnem położeniu w Hiszpanii. Autor twierdzi, że Hiszpanja popada w coraz większe rozprzeżenie, choć nie doszła do takiego, w jakim ją zastała dyktatura w r. 1923. Jedną z głównych przyczyn jest dyktatura sama, która zwalczała ślepo nie tylko to, co było złe ale i to co było dobre, a społeczeństwo, mające już dość zamieszania uważało wszystkie czyny dyktatury za zbawienne, co jej umożliwiło utrzymanie się aż do r. 1930. Była to nie dyktatura w do-

brem znaczeniu, służąca do radykalnego usunięcia zła, ale samowola, która zatarła granice między dobrem a złem stronami ustroju państwa, wskutek czego dziś znowu jest w kraju chaos.

ABC 22.VI. ostrzega społeczeństwo przed dążeniem stronnictw lewicowych do zmiany formy rządu na republikę. Dziennik zaznacza, że Hiszpanja jest krajem wybitnie zachowawczym, zrosniętym z dotychczasową formą rządu. W razie ogłoszenia republiki łatwoby stronnictwa prawicowe mogły doprowadzić do dyktatury, a nie byłoby czynnika, powstrzymującego dziś przed tem tak prawicę, jak lewicę w osobie króla.

Wieczerniaja Moskwa 25.VI. poświęca art. wst. wydarzeniom w Hiszpanji. Pismo twierdzi, że polityka premjera Berangera w niczem nie różni się od metod faszystowskich dyktatury Primo de Riveri. Na tle zamętu politycznego i przesilenia gospodarczego w Hiszpanji, dojrzewają wypadki, które niewątpliwie przyczynią się do wzmocnienia ruchu proletarjackiego. Rewolucyjne strajki w Sewilli i Bilbao dowodzą, że Hiszpanja znajduje się w przededniu wielkich wydarzeń, gdyż proletariat ujął w swoje ręce dalsze losy kraju. Jednocześnie jest to dowodem słuszności zasady Lenina o kierującej roli rewolucyjnego proletariatu we wszystkich komplikacjach politycznych.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Wozroźdzenie 23.VI (Paryż) w art. p. t. „Trzecia emigracja sowiecka” polemizuje z czasopismem „Borba”, wydanym przez Biesiedowskiego. Pismo „Borba” stwierdza, iż obecnie powstała trzecia sowiecka emigracja, której zadaniem jest rozpocząć decydującą walkę o trzecią rewolucję, która byłaby syntezą rewolucyj lutowej i październikowej. „Wozroźdzenie” stwierdza, iż artykuły „Borby” cechują przeciwieństwa i niepodobna w nich znaleźć jakiegokolwiek śladu zasadniczej kierowniczej myśli. Z ostatniego numeru „Borby” wynika, że pismo to zbliża się do platformy ideologicznej prawicowej opozycji w partji komunistycznej. „Wozroźdzenie” ironizuje z ideologją „Borby” i stwierdza, że ludzie, którzy grupują się koło tego pisma, przedtem współdziałali z rewolucją od kapitalizmu do socjalizmu, obecnie zmierzają do rewolucji od socjalizmu do kapitalizmu. Propaganda ich jednak może być użyteczną. Znaczna część aparatu sowieckiego składa się z ludzi, którzy dawno chcą uciec z piekła sowieckiego. Doświadczenie Biesiedowskiego i innych stwierdza, iż ucieczka jest możliwa, a dobrobyt założycieli „Borby” podsunie im myśl, że taki towar, jak Biesiedowscy ma popyt na giełdzie kapitalistycznej.

Poslednija Nowosti 19.VI donoszą z powołaniem się na źródła chińskie, iż obrady konferencji chińsko-sowieckiej w Moskwie zostały ponownie odroczone wskutek nieporozumień między delegacją chińską a delegacją sowiecką.

The Daily Telegraph 25.VI. Koresp. z Tokio donosi, że rząd japoński, w ziązku z budżetem, czyni wszelkie wysiłki w kierunku przeprowadzenia ratyfikacji londyńskiego układu morskiego.

L'Indépendance Belge 24.VI. twierdzi, iż zamierzenia Węgrów wprowadzenia na tron Ottona Habsburga są niewłaściwe, ponieważ, jako monarcha, nie posiadałby on tyle walorów osobistych, by mogły one zrównoważyć przykry efekt, jaki wywołałaby w Europie restauracja Habsburgów.

Le Temps 22.VI. zamieszcza opis zjazdu Pen-Clubów w Warszawie.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Der Tag 21.VI. Reichspolitik und Sachsenwahlen.

Deutsche Tageszeitung 21.VI. Das Kräftespiel in Moskau.

Deutsche Allg. Ztg. 22.VI. Russische Wiedergeburt?

Deutsche Tageszeitung 24.VI. Islands Jahrtausendfeier.

Germania 24.VI. Moskau am Scheideweg.

Vossische Ztg. 25.VI. Island. — Umschwung in Belgien.

Deutsche Allg. Ztg. 25.VI. Augsburg 1530.

Der Tag 25.VI. Die Reparationsabgabe.

Izwiestja 20.VI. Projekt udziału Szwecji w zbrojnym napa-
dzie na ZSRR.

Rul 25.VI. Porozumienie polsko-ukraińskie (korespondencja
Zofji Durtmond z Lwowa).

